

Õiguskantsler

Helmen Kütt
Riigikogu sotsiaalkomisjoni esimees
Riigikogu Kantselei
riigikogu@riigikogu.ee

Teie 20.02.2022 nr

Meie 28.12.2022 nr 6-1/220325/2206797

Tööturutoetuste ja -teenuste võimaldamine õpilastele

Lugupeetud Riigikogu sotsiaalkomisjoni esimees

Õiguskantslerilt küsiti, miks ei võimaldata statsionaarses õppes õppivatele gümnaasiumiõpilastele samu tööturutoetusi ja -teenuseid, mis on ette nähtud kutseõppeasutuse õpilastele, ning kas seesugune erinev kohtlemine on põhiseadusega kooskõlas.

Paljud statsionaarses õppes õppivad gümnaasiumi- ja kutseõppeasutuse õpilased on sunnitud kooli kõrvalt tööl käima. Seega võib arvata, et tööst ilmajäämine tekitab neile ühtmoodi suuri probleeme ning töötusjajaile mõeldud abi on neile kõigile sellises olukorras väga vajalik. Ka noorte töötasult makstakse töötuskindlustusmakset, ent palgatööst ilmajäämine seab gümnaasiumiõpilased ja kutseõppeasutuste õpilased erinevasse olukorda. Nimelt näeb seadus ette, et gümnaasiumiõpilased jäetakse töö kaotamisel tööturutoetustest ilma, neil ei ole õigust töötuskindlustushüvitisele ja nad saavad vähem tööturuteenuseid. Mõistagi oleks hea, kui kõik noored saaksid keskenduda õppimisele ja teha palgatööd ainult sedavõrd, kui võrd kogemuste omandamiseks ja rahateenimiseks soovivad ja jaksavad.

[Tööturuteenuste ja -toetuste seaduse](#) (TTTS) § 6 lõike 5 punkti 6 kohaselt võib töötuna arvele võtta statsionaarses õppes õppiva kutseõppeasutuse õpilase, kes on vähemalt 16-aastane ja on olnud viimase 12 kuu jooksul vähemalt 180 päeva tööga hõivatud. Statsionaarses õppes õppivat gümnaasiumiõpilast samade tingimuste täitmisel töötuna arvele ei võeta.

Töötuna arvele võtmine võimaldab kutseõppeasutuse õpilastel saada individuaalse töötusimiskava alusel suurel hulgal tööturuteenuseid ning neile makstakse töötutoetust. Lisaks on neil õigus saada ka töötuskindlustushüvitist, kui nad vastavad töötuskindlustushüvitise saamise tingimustele (TTTS § 9 lg 2, § 26 lg 1; [töötuskindlustuse seaduse](#) (TKindLS) § 6 lg 1 p 1).

Gümnaasiumiõpilasi töötuna arvele ei võeta, kuid nad võidakse arvele võtta töötusjajana. Töötusjajal on seaduse alusel võimalik saada ainult kaht tööturuteenust (TTTS § 9 lg 2¹). Kuna gümnaasiumiõpilasi töötuna arvele ei võeta, siis ei maksta neile töötutoetust ega töötuskindlustushüvitist ka siis, kui neil on muud töötutoetuse või töötuskindlustushüvitise saamiseks ette nähtud tingimused täidetud.

Leian, et 16–20-aastased kutseõppeasutuse statsionaarses õppes õppivad kutsekeskharidust omandavad õpilased ning samavanused gümnaasiumi statsionaarses õppes õppivad üldkeskharidust omandavad õpilased (gümnaasiumiõpilased), kes mõlemad on viimase 12 kuu jooksul vähemalt 180 päeva töötanud, on võrreldavas olukorras. Seega on küsitav, kas

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

TTTS § 6 lõike 5 punkt 6 on kooskõlas (sh koosmõjus TKindLS § 6 lg 1 p-ga 1) [Eesti Vabariigi põhiseaduse](#) § 12 lõikega 1, § 28 lõikega 2, § 29 lõikega 3 ning § 32 lõikega 2 osas, mis piirab gümnaasiumiõpilase õigust tööturuteenustele ning talle töötuskindlustushüvitise ja töötutoetuse maksmist.

Kutsekeskharidust omandavale õpilasele tagavad uue töö otsimise ajal sissetuleku töötuskindlustushüvitis ja töötutoetus. Tema võib saada ka õppetoetust ([õppetoetuste ja õppelaenu seaduse](#) § 5 lg 1 p 3). Samas jääb uut tööd otsiv gümnaasiumiõpilane töötuskindlustushüvitisest ja töötutoetusest ilma ning riik ei maksa talle ka õppetoetust. Gümnaasiumiõpilane saab loota vaid vanemate toele, sealhulgas nende makstavale elatisele, ja lapsetoetusele, millele on õigus ka kutsekeskharidust omandaval õpilasel.

Töötuna arvele võetud kutsekeskharidust omandavale õpilasele osutatakse ka mitmesuguseid tööturuteenuseid, mis aitavad tal uut tööd leida. Tööotsijana arvele võetud gümnaasiumiõpilase võimalus tööturuteenuseid saada on oluliselt piiratum. Samas näitavad Eesti Töötukassa andmed, et töötuks jäänud kutsekeskharidust omandavad õpilased saavad neile koostatud individuaalse töötusimiskava järgi kasutada laialdaselt tööturuteenuseid. Ei ole arusaadav, mis põhjusel ei võimaldata neid teenuseid gümnaasiumiõpilastele või miks erinevalt kutsekeskharidust omandavatest õpilastest peaksid gümnaasiumiõpilased õpingud katkestama, et uue töö leidmisel riigilt rohkem abi saada.

TTTS eelnõu ja seaduse muutmise seaduste seletuskirjades ega eelnõu Riigikogus menetlemisel tehtud ettepanekutes pole kahjuks selgitatud, mis on TTTS § 6 lõike 5 punktist 6 tulenev õpilaste erineva kohtlemise eesmärk ([611 SE](#) (2005); [285 SE](#) (2008); [517](#) (2013)). Olukorda arutati uue [tööturumeetmete seaduse eelnõu \(735 SE\)](#) koostamisel. Ometi ei tehtud arutatud muudatusi Riigikogu menetlusse jõudnud eelnõus ning selle § 8 lõike 4 punktiga 10 on kehtestatud samasugune õiguslik olukord, mis on ka kehtiva TTTS § 6 lõike 5 punktis 6.

Palun sotsiaalkomisjonil kaaluda, kas gümnaasiumiõpilaste eelkirjeldatud erineval kohtlemisel on mõistlikud, põhiseaduslikku raami mahtuvad põhjendused. Kui leiate, et neid ei ole, siis palun seadust asjakohaselt muuta.

Palun sotsiaalkomisjoni vastust 2023. aasta jaanuari lõpuks.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Koopia: Sotsiaalministeerium, Haridus- ja Teadusministeerium, Eesti Töötukassa